

Verslag 7^e GWSW Leveranciersoverleg

Vrijdag 11 november 2022, 9:30u-11:30u via een MS Teams video-overleg

Aanwezigen	Organisatie	Aanwezigen	Organisatie
Carline Cusell	Sweco	Lodi de Voor	Pi Software
Frank Jan Uittenbogaart	DG Groep / GISIB	Jelmer Roosjen	Nelen & Schuurmans
Peter Meissen	i-Sago	Harro Verhoeven	CROW
Arno van As	Pro Ewijk / SCS	Hendrik Kingma	Riodesk
Marien van Zwol	Antea Group	Eric Akkerman	iAsset
Didrik Meijer	Deltares	Martien Vos	Zzp
Eric van Gorkom	i-Sago	Peter van Bentum	DPA Redforce
Rachel Alberts	VanderValk+de Groot		
Namens Stichting RIONED			
Hilde Nlezen	Directeur	hilde.niezen@rioned.org	
Marinus Vonhof	Projectleider GWSW Applicaties/server	marinus.vonhof@marivon.nl	
Jordie Netten	Projectleider GWSW-Hyden -Kentallen	jordie.netten@netten-wateradvies.nl	
Eric Oosterom	Programmamanager	eric.oosterom@rioned.org	

1. Welkom, mededelingen, agenda vaststellen.

Hilde verwelkomt de deelnemers aan de online vergadering. Voorstelronde. Geen mededelingen. Agenda conform voorstel vastgesteld. Verslag vorige Leveranciersoverleg ongewijzigd vastgesteld.

2. Bespreekpunten ingebracht door deelnemers

Vooraf zijn geen bespreekpunten ingezonden.

Hendrik vraagt om verdere aansluiting van GWSW en IMBOR, en niet alleen semantisch maar qua keuzes in registratie- en uitwisselformaten. Waarbij hij aangeeft veel moeite te hebben met het Orox-/TTL-formaat.

Er ontspon zich een uitgebreide discussie waarin Harro, Eric vG, Frank-Jan, Marien, Martien, Peter en Eric O. bijdroegen. Essentie daarvan is dat de huidige applicaties met relationele databases en mappings veel moeite hebben tot kloppende, volledige GWSW-bestanden te komen, al zegt men dat wel technisch te kunnen.

Als techniek is er (terecht) twijfel over het overpompen van volledige RDF-bestanden, maar linked data wordt door iedereen wel een grote potentie toegedicht. Er is ook al veel meer mogelijk dan de meeste mensen in ons werkveld zich realiseren. Daar liggen kansen voor de softwarebouwers.

Die potentie omzetten in daadwerkelijke operatie kan alleen bereikt worden als er een federatief datastelsel komt (scheiding data en applicaties, conform de Interbestuurlijke Datastrategie), niet alleen voor riolering, maar BOR-breed. Dat vraagt commitment van CROW, VNG en marktpartijen. Bij die laatste is nog onduidelijkheid over formaten en ecosysteem, en misschien ook wel verdienmodel. Kortom, de inbedding is de bottleneck, het moet geen technology-push worden.

In die kanteling moet ZSM de GWSW-server ontdaan worden van de gemeentelijke datasets, die horen bij de bron als triplestores gepubliceerd en gebruikt te gaan worden. Daar kunnen leveranciers hun rol spelen. Stichting RIONED doet graag PoCs om dat te gaan realiseren.

De aanwezigen vinden ook dat Stichting RIONED niet alleen moet inzetten op verdere uitbreiding van het GWSW, hoe waardevol sommige nieuwe modules ook gevonden worden. Belangrijker is de inbedding in de breedte, zodat koppelvlakken helder gespecificeerd gaan worden en daarop te ontwikkelen is. Dat vraagt ook bijpassende contracten, deskundig opdrachtgeverschap, en marktpartijen die durf tonen door hun klanten bij de hand te nemen. Er lopen daarvoor ook nieuwe markttoetreders warm.

Het is een veelomvattende puzzel, waarbij we met elkaar laaghangend fruit mogen plukken om de waarde te tonen en steeds meer mensen te overtuigen. CROW en Stichting RIONED zullen dan ook meer en meer als één beheerorganisatie van een samenhangende informatiestandaard moeten gaan functioneren. Harro en Eric geven aan dat dit opgepakt zal worden in het BORius-programma.

Mooi voorbeeld van vooruitstrevende implementatie is het pionieren in Roosendaal met een applicatie-onafhankelijke triplestore op basis van het GWSW, die gebruikt wordt voor de opslag en als centraal punt in een beheerorganisatie. Voor specifieke toepassingen worden daar technisch slimme trucs uitgehaald (API's met bijpassende formaten) om data te benutten. De techniek is er, de toepassing overtuigt, want andere domeinen in Roosendaal willen ook zo'n standaard en daarop gebaseerd gebruik. En de potentie is zo duidelijk, dat de lichtbeheerder aanjager was van de ontwikkeling van het Gegevenswoordenboek Stedelijk Licht (GWSL) en ook andere domeinen uitgebreidere informatiestandaarden willen.

Ook Rotterdam ontwikkelt slimme en vooruitstrevende dingen met de voor Totaal3dimensionaal en het innovatieproject Dynamic Digital Twin gemaakte voorzieningen (CityGML-converter, geautomatiseerde dataketen van beheerpakket (bron) naar toepassingen (3D-model, PDOK, rekenmodel) via de GWSW-server).

3. Wensen voor het beheerproces?

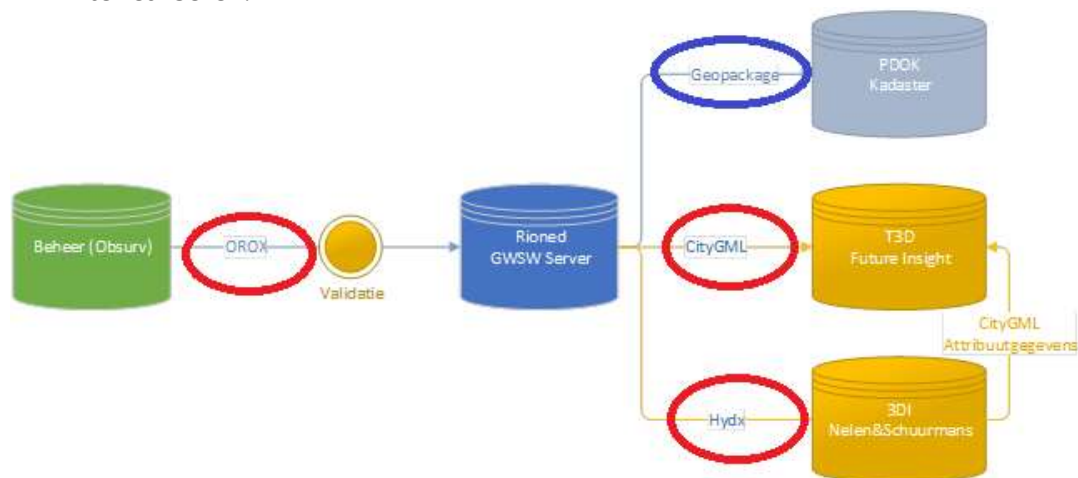
Vanuit de aanwezigen leveranciers waren geen vragen of wensen over het beheerproces van de GWSW-standaard. Er is voldoende ruimte voor betrokkenheid bij de inhoudelijke ontwikkeling, de belangen zijn voldoende vertegenwoordigd, de transparantie en communicatie zijn op orde en geborgd en de ondersteuning vanuit het GWSW-team is goed. Zoals eerder benoemd blijft wel de wens voor meer afstemming met andere standaarden.

4. Vanuit de GWSW werkgroepen en het GWSW-beheer- en modelleerteam

Eric geeft korte updates over een aantal inhoudelijke ontwikkelingen:

- Conformiteitsklasse MDS – belangrijk als specificatie van wat beheerapplicaties minimaal moeten kunnen uitleveren. Opdrachtgevers zullen in contracten MDS als eis beter opnemen. Leveranciers kunnen daar hun mappings beter op inrichten.
- GWSW Kengetallen is afgerond en wordt gepubliceerd in GWSW 1.6. Stichting RIONED zal een sessie in januari 2023 organiseren om de consequenties voor applicaties/leveranciers toe te lichten.
- Het GWSW_team experimenteert volop met SHACL-validatie (de huidige nulmeting gebruikt OWL als taal). De bestaande nulmeting is nu geheel beschikbaar. De SHACL validatie is ook belangrijk voor het controleren van het modelleerwerk én als poortwachterfunctie bij geautomatiseerde aanlevering (via webservices) vanuit beheerapplicaties.
- Ontwikkeling GWSW Maatregelen loopt, in Q1 en Q2 2023 zal de concept-specificatie voor review beschikbaar komen en zullen proefprojecten van gemeenten met hun aannemers en applicatieleveranciers plaatsvinden.

- Voor GWSW Gemalen geldt hetzelfde. In Q1 en Q2 2023 zal de concept-specificatie voor review beschikbaar komen en zullen proefprojecten van gemeenten met hun aannemers en applicatieleveranciers plaatsvinden.
- Als eerste stap in het BORIOUS-ontwikkelprogramma zal Stichting RIONED het GWSW volledig conformeren aan de NEN 2660-2, de gezamenlijke modelleerbasis.
- Zoals gezegd, de aanlevering via webservices wordt binnenkort door enkele gemeenten met hun applicatieleveranciers uitgetest. Gemeente Rotterdam heeft Stichting RIONED daar al concreet opdracht voor gegeven, in combinatie met het inrichten van automatische koppelingen (webservices) tussen de GWSW-server en rekensoftware (via HydX) en 3D-viewers (via CityGML). Het betreft de rode ovaal in onderstaande figuur.
Ervaringen zullen met andere leveranciers gedeeld worden. Stichting RIONED biedt graag ondersteuning om de functionaliteit van OroX-uitlevering naar de GWSW-server te realiseren.

5. Beter data voor rekenmodellen en betere ondersteuning

Presentatie door Jordie over het verbeteren van de data-beschikbaarheid voor hydraulische modelleren. Daarvoor zullen beheerapplicaties de registratie van bijzondere voorzieningen en kenmerken mogelijk maken én die data kunnen uitleveren (dus mappings en exportfuncties moeten daarop ingericht zijn). Jordie heeft knelpunten geïnventariseerd samen met Wouter van Riel en Marco van Bijnen. Die zullen worden teruggekoppeld naar leveranciers. Frank Jan (Gisib) en Hendrik (Kikker & Brutis) geven aan hier graag gebruik van te maken, ook om hun mapping te verbeteren.

6. Stand van zaken BORius-programma

CROW en Stichting RIONED hebben met diverse partijen een verkenning, roadmap en business case uitgevoerd en bereiden nu de startfinanciering, governance en globaal werkprogramma voor. Dat moet komende maanden leiden tot de start van de eerste projecten, waaronder harmonisatie van NLCS en IMBOR en inrichten beheeromgeving IMBOR.

Samenwerking en afstemming loopt met de CORE-gemeenten, DigiGO, SIG-BOR, Citydeal Openbare Ruimte, Interprovinciale Data-agenda, Common Ground (VNG), nationale Digital Twin Fysieke Leefomgeving, ministeries I&W en BZK, Geonovum, Rijkswaterstaat, NEN, COB, netbeheerders en HWH/IHW.

Begin 2022 publiceerde CROW het IMBOR als linked data conform NEN 2660-2. In de toekomst worden harmonisatie en integratie van de GWSW- en IMBOR-ontologieën en daarop gebaseerde datasets daarmee veel makkelijker.

7. Update PoCs

Er loopt nu een PoC Inmeten van GWSW Opera en twee PoCs zijn recent afgerond: Validatie met Q-Bot databots (machine learning) op initiatief van Phinion, en Dynamic Digital Twin Riolering. Zie <https://www.riool.net/applicaties/gegevenswoordenboek-stedelijk-water/toepassingen-met-en-van-het-gsw> (Opera en Phinion).

Jelmer Roosjen van Nelen & Schuurmans geeft op dat laatste project toelichting, mede namens Future Insight en de vier betrokken gemeenten (Groningen: afstemming ondergrond, clash detectie; Breda: meldingen openbare ruimte; Rotterdam: Wateroverlast (T3D) en Den Haag: Huisaansluitleidingen). Zie <https://www.riool.net/applicaties/gegevenswoordenboek-stedelijk-water/modulaire-opbouw-van-het-gsw/gsw-digital-twin>

Harro meldt dat CROW recent ook twee relevante proefprojecten gedaan heeft: (1) registratie en uitwisseling in RDF van IMBOR-gebaseerde data, en het flexibel inrichten van een database in een beheerapplicatie o.b.v. IMBOR ontologie. Meer informatie is via Harro te krijgen.

8. Planning GWSW versies

Eind 2022 zal GWSW versie 1.6 afgerond en gepubliceerd worden, waarin GWSW-Kentallen opgenomen zal zijn. Beoogd is vanaf najaar 2023 daarover een Applicatietoetsing te houden.

In Q2 2023 zullen concept-modules GWSW-Maatregelen en GWSW-Gemalen opgeleverd worden voor review en praktijktests. Dat zou afhankelijk van de ontwikkelsnelheid kunnen leiden tot GWSW 1.7 eind 2023 of medio 2024.

Zoals al eerder gemeld: Op enig moment zal de stap gemaakt worden om het GWSW te modelleren en de uitwisseling in te richten conform NEN 2660-2. Dat is een majeure wijziging, leidend tot GWSW 2.0. Bedoeling is dat te koppelen aan de integratie met IMBOR en GWSL tot een eerste werkende versie van BORIUS.

9. Rondvraag en sluiting

Nu hebben 175 gemeenten hun rioleringsdata op de GWSW-server geplaatst, dat is meer dan de helft! Deze mijlpaal wordt eind november in de nieuwsbrief gemeld. Het aantal gemeenten dat data laat doorleveren naar PDOK is doorgroeid naar 83.

Er is nog altijd een vacature voor een leverancier van rioleringssoftware in het Centraal College van Deskundigen Datastandaarden. Eric zal met Frank-Jan bespreken of SIG-BOR die vertegenwoordiger kan leveren.

Hilde sluit de vergadering en dankt de deelnemers voor hun inbreng. Het volgende GWSW leveranciersoverleg zal zijn in november 2023, tenzij er eerder behoefte is. Eric zal medio 2023 een datumvoorstel doen.